

9. Потенціал зелених робочих місць у Львівській та Волинській областях. Ав.колектив: Андрусевич А., Андрусевич Н., Козак З., Колишко Р., Притоманов С., Романко С. – Аналітичне дослідження. Червень 2024. 75 с. URL.: <https://rac.org.ua/vijna-ta-povoyenna-vidbudova-uk/potenczial-zelenyh-robochyh-misch-u-lvivskij-ta-volynskij-oblastyah/> (дата звернення: 20.10.2024)

10. Зелені робочі місця у Вінницькій міській територіальній громаді. Ав.колектив: Андрусевич А., Андрусевич Н., Козак З., Романко С. Аналітичний документ. Червень 2024. 48 с. <https://rac.org.ua/vijna-ta-povoyenna-vidbudova-uk/zeleni-robochi-misczya-u-vinnyczkij-miskij-terytorialnij-gromadi/> (дата звернення: 20.10.2024)

Олександр КІЗЛЯР,

аспірант; спеціальність 051 «Економіка»,
Хмельницький національний університет,
Україна

Марія ДИХА,

д.е.н., професорка, професорка кафедри економіки, аналітики,
моделювання та інформаційних технологій в бізнесі,
Хмельницький національний університет,
Україна

ІННОВАЦІЙНА СПРИЙНЯТЛИВІСТЬ МІСТ ЩОДО ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЦИФРОВИХ РІШЕНЬ ТА РОЗВИТКУ РОЗУМНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Інноваційні процеси в регіональних системах розглядаються як базові процеси, що сприяють розвитку економіки. Наявність необхідних і достатніх умов для впровадження інновацій дозволить розвивати інноваційні перетворення, імплементувати цифрові рішення та будувати розумні міста. Однак, незважаючи на досить активні наукові пошуки у сфері розвитку розумних міст та смартизації міської інфраструктури досі залишаються малодослідженими питання здатності міських агломерацій імплементуванню цифрових рішень та розвитку міського середовища за концепцією SMART city.

Звернемося до уточнення термінологічного апарату та визначення сутності інноваційної сприйнятливості міст щодо імплементування цифрових рішень та розвитку розумної інфраструктури. Сутнісні ознаки поняття «інноваційна сприйнятливість» ґрунтуються на сутності супутніх характеристик у системі, до яких відносяться інновації, потенціал, інноваційний потенціал, трудовий потенціал, інноваційна активність і сприйнятливість. Спираючись на дедуктивний підхід зазначимо, що поняття «потенціал» є базовим/вихідним «інноваційної сприйнятливості» у досліджуваній системі; важливим є потенційна можливість певної території імплементувати та використовувати інновації.

Вперше розглянув питання нових комбінацій змін у розвитку (тобто інновацій), ввів термін «інновація», австрійський економіст Й. Шумпетер у своїй праці «Теорія економічного розвитку», давши повну характеристику

інноваційного процесу [1]. Більш широке тлумачення цього терміну представлено в Оксфордському словнику англійської мови [2], а також в рекомендаціях міжнародних стандартів «Oslo Manual» [3].

Поняття «інновація» визначено й на законодавчому рівні; а саме, у Законі України «Про інноваційну діяльність» поняття «інновації» трактується як новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери [4]. Тому можна констатувати, що поняття «інновація» досить повно розкривається як на теоретичному, так і на методологічному і практичному рівнях.

Важливість інновацій, системне бачення щодо формування стратегії інвестиційно-інноваційного розвитку країни на основі єдиної системи принципів, методів, критеріїв прийняття управлінських рішень та механізмів реалізації обґрунтовано у публікації [5]. В реалізації концепції SMART city визначальну роль відіграють цифрові технології. Вони сьогодні впливають на усі аспекти розвитку територій, життя суспільства, спосіб ведення бізнесу, споживчі звички і соціальні взаємодії тощо. Основні компоненти, які формують спектр цифрових технологій, представлено у публікації [6]. В контексті теми дослідження звертаємо увагу на публікацію [7], у якій обґрунтовано важливість забезпечення інноваційного розвитку; проведений аналіз інноваційності розвитку по суті відзеркалює рівень інноваційної сприйнятливості, який виражається у позиціях у рейтингах відповідних інституцій за досліджуваними критеріями. Також ґрунтовні результати дослідження інноваційності, інноваційної сприйнятливості представлені у публікації [8].

Зауважимо, що між поняттями «сприйняття» і «сприйнятливість» є різниця. «Сприйняття» можна розглядати як процес пізнання, а «сприйнятливість» – як певну властивість суб'єкта, яким сприймається це поняття, коли мова заходить про сприйнятливість інновацій. «Сприйнятливість» є властивістю цілеспрямованого сприйняття інформації (знань), значуще для людини осягнення і перетворення інформації для досягнення поставленої суб'єктом мети за оптимальною траєкторією. Важливо, що у сучасних умовах трудомісткі процеси підбору і обробки необхідної інформації оптимізується за рахунок розвитку інформаційних технологій.

У класичному підході інноваційна сприйнятливість (інноваційність) – це здатність до творення і застосовування новаторських технологічних інновацій, або готовність і здатність вперше впроваджувати і відтворювати (сприймати) інновацію [9]. Аналіз літератури свідчить, що дослідники сприймають це поняття на трьох рівнях:

- сприйнятливість соціально-економічних систем до імплементації інновацій [10];
- сприйнятливість населенням впроваджених інноваційних рішень [11];
- сприйнятливість інфраструктурою цифрових технологій [12].

Поняття інноваційної сприйнятливості можна розглядати і як психологічне явище. Інноваційна сприйнятливість – це, перш за все, сприйнятливість до нововведень, ідей і новизни. З цих позицій ряд авторів просувають ідею механізму впровадження і поширення нововведень у вигляді мемів, що діють на психологічному рівні. Поняття мемів вперше було введено Річардом Докінзом у 1976 році у його книзі «Егоїстичний ген» [13]. В подальшому прихильники цієї ідеї розробляли методику створення та запуску таких мемів.

Не існує чітких і однозначних понятійних рамок для визначення сутності поняття «інноваційна сприйнятливість», але вважаємо, що останню необхідно розглядати у взаємозв'язку з інноваційною діяльністю та інноваційним потенціалом.

«Інноваційна сприйнятливість» формується на рівні уяви, тобто на основі інтуїтивного тлумачення, без виділення її сутнісних ознак і формулювання визначень. Однак накопичений обсяг знань дозволяє сформулювати це поняття і показати його місце в системі суспільних відносин.

В контексті регіональних соціально-економічних систем під їх інноваційною сприйнятливістю ми, зокрема, розуміємо здатність відповідних систем регіонального рівня інтегрувати в свою структуру і діяльність інновації, які викликані інноваційними процесами.

Аналіз трактувань поняття «інноваційна сприйнятливість» як об'єкта наукового дослідження дозволяє виділити такі його методологічні характеристики як комплексність, концептуальність та предметна відносність. При цьому остання характеристика відбиває здатність конкретних об'єктів сприймати нововведення та забезпечувати їх подальшу дифузію.

Сприйнятливість до інновацій включає процеси оцінювання і ініціювання прийняття інновації, впровадження інновації та перетворення її на рутину. Результати дослідження [14] спираються на роботи, пов'язані з методиками підвищення інноваційної сприйнятливості суб'єктів різних рівнів (держави, регіону, підприємства, особи).

Також до характеристик «сприйнятливості інновацій» доцільно включати такі:

- здатність виявляти та оцінювати «власне» нововведення, яке вписується в тенденцію розвитку;
- здатність сприймати інновації (готовність до сприйняття);
- оперативність реагування на нововведення (наявність необхідного часового лагу);
- реагувати не тільки на інновації, а й на новинки;
- здатність до впровадження інновацій (наявність відповідного рівня розвитку трудового потенціалу, сучасного обладнання та технологій);
- необхідність та економічна доцільність диверсифікації виробництва для інноваційної діяльності;
- готовність трудового потенціалу прийняти запропоноване нововведення (подолання опору змінам);
- здатність керівництва долати опір змінам.

Інноваційна сприйнятливість проявляється в здатності і готовності міст створювати, освоювати і впроваджувати інновації. Вона відображає ступінь мотивації владних структур та населення міст до впровадження перманентних нововведень. В основі інноваційної сприйнятливості міст лежить його готовність до накопичення нових знань, цінностей, установок.

Отже, можемо констатувати, що інноваційна сприйнятливість міст щодо імплементації цифрових рішень та розвитку розумної інфраструктури включає: здатність міста адаптуватися до впровадження новітніх цифрових технологій і інноваційних рішень у міське управління та інфраструктуру; характеризується готовністю міста до використання сучасних цифрових інструментів для оптимізації комунальних послуг, підвищення енергоефективності, покращення мобільності, безпеки та якості життя мешканців, забезпечення сталого розвитку. Інноваційна сприйнятливість також обумовлюється рівнем інфраструктурної, соціальної, економічної та технологічної готовності міста до впровадження смарт-технологій, здатністю інтегрувати інноваційні підходи та стимулювати залучення громадян і бізнесу до розвитку міста з використанням цифрових технологій.

Список використаних джерел:

1. Шумпетер Й.А. Теорія економічного розвитку. Дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу; пер. з англ. В. Старка. 2-е вид., доп. Київ: Видавничий дім «Києво Могилянська академія», 2014. 246 с.
2. Business: Oxford Explanatory Dictionary. Oxford, 1995.
3. OsloManual. Guidelines For Collecting And Interpreting Innovation Data. Third edition A joint publication of OECD and Eurostat. URL: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264013100-en.pdf?expires=1730474260&id=id&accname=guest&checksum=55FD46A859BBB3738EAE4B9C6088B07F>
4. Про інноваційну діяльність: закон України Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>
5. Диха М.В. Інвестиційно-інноваційна стратегія як взаємоузгоджена система розвитку економіки України. *Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка»*. 2013. № 1(39). С. 27-32. URL: <https://elar.khmnu.edu.ua/handle/123456789/2435>
6. Диха М., Диха В. Цифрові технології у системі забезпечення сталого розвитку: екологічний аспект. *Сталий розвиток аграрної сфери: інженерно-економічне забезпечення: матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. (18 жовтня 2023 р.)*. Бережани: ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут». 2023. С. 23-27. URL: https://www.bati.nubip.edu.ua/Doc/Conference/Conf_2023_10_18/Bati_Work_18-10-2023.pdf ; <https://elar.khmnu.edu.ua/handle/123456789/15271>
7. Диха М., Диха В. Рівень інноваційності розвитку України в глобальному вимірі та окреслення його перспектив. *Київський економічний науковий журнал*. 2023. № 2. С. 5-15. URL: <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2023-2-1> ; <https://journals.kyiv.ua/index.php/economy/article/view/56>
8. Sudomyr S.M., Zhybak M.M., Khrystenko H.M., Zamora O.I., Babenko V.A. Innovative Susceptibility of the Socio-Economic Systems. *International Journal of Information Technology Project Management (IJITPM)*, 2022. 13(2), 1-11. <http://doi.org/10.4018/IJITPM.311844>
9. Перерва П.Г., Максименко Я.А., Сокол К.М., Климова С.О. Інтелектуально-інноваційна діяльність України в контексті вимог європейського співтовариства. *Вісник НТУ*

«ХПІ». URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/49735/1/Pererva_Intelektualno-innovatsiina_2020.pdf

10. Крилов Д.В. Аналіз рейтингового оцінювання розвитку інноваційної діяльності в Україні. Ефективна економіка. 2022. doi: 10.32702/2307-2105-2022.5.8 URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2022/10.pdf

11. Січкаренко К.О. Мережева організація інноваційної діяльності: наукова доповідь. НАН України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». Київ. 2015. 48 с.

12. Toropova I., Mingaleva A., Knyazev P., *Assessment of the Factors' Impact on Innovation Activity in Digital Age*, In: Antipova T. (eds) *Integrated Science in Digital Age 2020, ICIS 2020, Lecture Notes in Networks and Systems*, Springer

13. Dawkins R. *The Selfish Gene*. Oxford University Press, USA, 1976.

14. Meta-Analysis Report. URL: <https://www.gallup.com/workplace/321725/gallup-q12-meta-analysis-report.aspx>

Світлана СУДОМИР,

д.е.н., професорка кафедри економіки і менеджменту
ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут»,
Бережани, Україна

ФОРМУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОЇ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ

Лише системний і комплексний підхід до формування результативної системи стратегічного потенціалу та його оцінки дозволить забезпечити динамічний соціально-економічний розвиток підприємства.

Особливо виникає потреба у формуванні адаптивно-розвиваючої системи управління можливостями як конкурентними перевагами підприємств при входженні України в Європейське співтовариство. Така необхідність як стверджують автори (О.Д. Гудзинський та С.М. Судомир) визвано підвищенням рухомості капіталів, товарів і послуг та посиленням конкуренції на світовому ринку [3].

На основі узагальнення точок зору науковців пропонується варіант схеми оцінки наукових підходів щодо обґрунтування кількісних і якісних параметрів потенціалу підприємства, який включає: вид наукового підходу, цільову спрямованість наукового підходу до формування потенціалу, критерії результативності. Лише на такій збалансованій основі можливо сформувати за кількісними і якісними параметрами потенціал підприємств, адекватних їм цільовим програмам і стратегіям розвитку.

Для формування результативної системи управління стратегічним потенціалом необхідно враховувати вимоги системного та інших підходів з виділенням: цільової спрямованості системи управління формуванням потенціалу підприємств, деталізованих цілей і задач, методологічного інструментарію, суб'єктів і об'єктів, механізмів управління, технологій управління, ресурсного забезпечення, оцінки результативності.

Формування результативної системи менеджменту – це комплексний процес, який потребує врахування внутрішніх і зовнішніх факторів, цілої